

XUÂN CẢM

Phần I - Nguyên Tác

Trời Nam lẻ tẻ bóng vàng đưa
Tí chút xuân phong khéo hững hồ
Kiếm cũ lọt tang thương còn sắc
Mình nay chen thời thế vẫn trơ
Ỗ ồm nhĩ, phường khôn đế bá
Nheo nhách thay đàn đại bất bơ
Ờ ồm xuân phong thêm nhái hận
Đi đi lại lại chán lơ ngơ.

Phần II - Chú Giải

A. Giải Nghĩa Những Câu Chữ Khó

Xuân cảm: Nhân ngày mùa xuân, cảm xúc mà nên thơ.

Lẻ tẻ: Thưa thớt, cách quãng không liên tục.

Bóng vàng: Bóng nắng yếu ớt.

Hững hồ: Nhặt nhẻo vô tình, thiếu đậm đà.

Kiếm cũ: Biểu tượng tinh thần đấu tranh trên lập trường dân tộc.

Tang thương: Do chữ thương hải biến vi tang điền: biển xanh biến thành ruộng dâu, nói về sự thay đổi.

Ỗ ồm: như ỳ ụ, tiếng động rảng cựa quậy. Đây nói về sự chạy chọt, bon chen của các đảng phái hồi đó vận động chính trị.

Đế Bá: Đế quyền, bá quyền, quyền các nước lớn khống chế các chư hầu.

Nheo nhách: Trạng từ nói cảnh đói rét của dân chúng không kẻ đoái hoài!

Bất bơ: Do tiếng cò bơ cò bắt, thất thiếu lang thang.

Nhái hận: Nhái lại niềm hận thù.

Lơ ngơ: Ngơ ngẩn như vô tri vô giác.

B. Đại Ý Tổng Quát

Xúc cảm trước cảnh xuân ảm đạm. Từ ngoại cảnh xoay vào tâm tư gợi lên mỗi bản khoảnh thời cuộc. Xác định lại lập trường của mình trong lúc nhìn cái cảnh tượng mùa may quay cuồng của kẻ khác diễn ra trước nạn nước tai dân!

C. Giải Nghĩa Chi Tiết

Xuân từ mùa đông giá rét đến, vẫn còn rét mướt và u ám. Lâu lâu mới lóe lên một vài tia nắng yếu vàng vọt; cũng có tí chút gió xuân hiu hắt, nhưng thật là vô tình, hững hờ và nhạt nhẽo. Nhìn lại thanh kiếm cũ tức là biểu tượng cho tinh thần tranh đấu vì dân tộc của mình vẫn trước sau như một. Dầu có trải bao nhiêu đổi thay, lập trường vẫn kiên định, và tinh thần vẫn sắc bén, cũng như bản thân mình hiện nay trước biến động thời cuộc. Lắng nghe ò-ồm lắng xảng của những phường “xu thời theo thế” theo đuôi để bá; tội nghiệp cho đám dân lành trong cảnh nheo nhóc, sống dở chết dở không ai đoái hoài! Trước nạn nước tai dân thế kia mà gió xuân ồm ờ đã vô tình từ đâu thổi đến càng gợi thêm mỗi hận trong lòng người sót nước thương dân. Càng chán thấy cảnh xuân khứ xuân lai, ngơ ngơ ngác ngác để rồi xuân lai xuân khứ đáng buồn thay!

D. Bình Luận

Thường thì chỉ các nhà văn, thi sĩ làm thơ xuân để ca tụng nét tươi đẹp của tự nhiên và cái vui tươi của tình người. Trái lại, bài thơ này, bằng nét bút hiện thực tả xuân trong cảnh ảm đạm thê lương và hững hờ. Ở câu thực (3-4) xác định lập trường kiên định của mình khá rõ rệt; cách hành văn thật mới mẻ và sắc xảo. Kỹ thuật đối đáp rất chỉnh. Sang đến câu luận (5-6) phê phán và nhận xét ngoại giới rất đúng đắn và nghiêm khắc với những từ ngữ thuần Việt như: ò ồm, nheo nhác, bất bơ, ờ ồm, lơ ngơ đã nói lên được đầy đủ ý nghĩa của thực trạng các phe phái. Nhất là hoàn cảnh dân nước là nạn nhân thời cuộc, đương dẫy dựa trong hai gọng kìm thực dân Pháp và phát-xít Nhật./.